

Опублікована

Карпова І.Г. Виховні аспекти підготовки майбутніх фахівців в умовах освітніх трансформацій // Фінансово-економічна стратегія розвитку в умовах євро інтеграційних процесів: аспекти сталості та безпеки / Зб. м-лів Міжн. наук.-практ. конф.. Чернігів, 5-6 листопада 2014.- У 2-х ч. Ч.2.– Чернігів, 2014. – С. 102-103.

УДК 37.017

Секція 8. Соціо-гуманітарні та правові аспекти розвитку суспільства в умовах динамічних трансформацій

Карпова І. Г., к. пед. н., доц.
Чернігівський національний технологічний університет
(м. Чернігів, Україна)

ВИХОВНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Інтеграційні процеси, що відбуваються в Україні, не можуть не торкатися царини освіти й науки, вища ланка якої виступає одним із визначальних чинників відтворення інтелектуальних і продуктивних сил суспільства, розвитку духовної культури українського народу. Про це наявно засвідчив новий Закон України “Про вищу освіту” [1], нещодавно прийнятий в Україні. Реалізація положень цього Закону сприяє реальному входженню української вищої освіти в європейське науково-освітнє поле, розширенню можливостей для мобільності студентів й викладачів, нових перспектив для наукової діяльності й співробітництва.

Серед основних завдань вищого навчального закладу (ст. 26) з поміж інших визначено: провадження на високому рівні освітньої діяльності; провадження наукової діяльності шляхом проведення наукових досліджень і **забезпечення творчої діяльності** учасників освітнього процесу; формування особистості шляхом **патріотичного, правового, екологічного виховання**, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, вміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах; забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та **інноваційної діяльності; створення необхідних умов для реалізації учасниками освітнього процесу їхніх здібностей і талантів** тощо.

На основі положень нового закону розширюються права ВНЗ, діяльність яких будується на принципах автономії та самоврядування. Автономія вищого навчального закладу - це самостійність, незалежність і відповідальність вищого навчального закладу у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації наукових досліджень, освітнього процесу, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору і розстановки кадрів у межах, передбачених Законом України “Про вищу освіту”. ВНЗ мають право самостійно розробляти та запроваджувати власні програми освітньої, наукової, науково-технічної та **інноваційної** діяльності. Згідно закону структурними підрозділами вищого навчального закладу можуть бути: наукові, навчально-наукові, науково-дослідні та інші центри, а також, зокрема, експериментальні підприємства, юридичні клініки, оперні студії, навчальні театри, філармонії, інші підрозділи, що забезпечують практичну підготовку фахівців певних спеціальностей та/або проводять наукові дослідження, а також навчально-виробничі та творчі майстерні, заклади культурно-побутового призначення, центри студентського спорту тощо; інші підрозділи, діяльність яких не заборонена законом.

Отже, хоча в законі прямо не йдеться про організацію виховної діяльності у ВНЗ, ряд його положень свідчить, що розвиток здібностей, обдаровань, творчого потенціалу студентської молоді, виховання її на засадах патріотизму, високих моральних цінностей має залишатись одним із пріоритетних напрямків діяльності вищої школи. Європейська освітня парадигма виходить з того, що студенти – це, в цілому, сформовані дорослі люди, які мають право самостійно обирати власну лінію поведінки, приймати незалежні свідомі рішення, особисто будувати стратегію власного життя. З цим не можна не погодитись, але, разом із тим, слід зауважити, що, за дослідженнями психологів, на студентський вік припадає найглибша життєва криза людини, отже, педагогічна підтримка молоді, зокрема, допомога їй у творчій, науковій та ін. самореалізації, яка б дозволяла, по можливості, уникати кризових явищ і сприяла б повноцінному розвитку, реалізації творчого потенціалу, формуванню всебічно розвиненої особистості, виступає актуальним і важливим соціальним та педагогічним завданням.

Останні десятиліття показали, що в українському суспільстві не зменшилась, а, навпаки, зросла кількість моральних, соціальних проблем серед молоді, в тому числі, студентської. Незадовільним є нинішній стан здоров'я української молоді, упродовж останніх десяти років серед молоді відбулося

підвищення рівня захворюваності й поширеності хвороб за всіма їх класами; збільшується кількість постійно вживаючих наркотичні речовини (наприклад, серед зареєстрованих споживачів наркотиків молодь віком до 28 років становить 80 %); окреслилася тенденція до погіршення психічного і духовного здоров'я молодих людей. Викликають стурбованість і проблеми здоров'я сучасної української студентської молоді, яка є чи не найсвідомішою групою серед молодіжного загалу. Щорічно до вищих навчальних закладів вступають 30-50% абітурієнтів, які за станом психосоматичного здоров'я направляються до спеціальних медичних груп. Не краща ситуація з моральними проблемами – молодь спокійно ставиться до дошлюбних сексуальних стосунків, проституції, вживання легких наркотиків, водіння автомобіля в нетверезому стані та ін. Щасливими себе в Україні почуває лише 6,5 % молодих людей [3].

Забезпечити успіх як процесу, так і основних результатів виховання і сформувати дійсно всебічно і гармонійно розвинуту особистість молодої людини можна, на нашу думку, лише у гармонійному поєднанні основних методологічних основ виховання – гуманізації, духовної і національної засад. Отже, на порядку денному постала проблема не лише, з огляду на нові реалії життя, активізації наукової та інноваційної діяльності ВНЗ, а й посилення виховної роботи у вищих навчальних закладах, де, на нашу думку, має бути забезпечений системний, комплексний підхід до виховної роботи, активне включення у навчально-виховний процес кожного студента. Тим паче, що надання широкій автономії дозволяє вищим навчальним закладам не лише активізувати міжнародну діяльність з метою посилення освітньо-наукової інтеграції, а й організувати навчально-виховний процес з урахуванням вітчизняної освітньої практики, кращого досвіду, надбань національного виховання, а також кращих традицій виховання, що склалися у кожному конкретному вищому навчальному закладі.

З нашої точки зору, одним із недоліків організації виховної діяльності у ВНЗ є відсутність систематичності і послідовності у цій роботі, а також єдиного координаційного центру, який би забезпечував всебічне виконання цих та інших виховних завдань. На нашу думку, у ВНЗ має бути створена така система виховання, що не лише з перших моментів навчання “включить” першокурсника у виховний процес, а й створить умови для формування його особистості, всебічного і гармонійного розвитку упродовж всього періоду навчання у ВНЗ.

На нашу думку, в кожному ВНЗ має бути створений Центр культурології, виховання, творчого розвитку і організації дозвілля студентів (далі – Центр), головна мета діяльності якого – координувати діяльність всіх структур, що забезпечують організацію виховання у ВНЗ, забезпечувати системність, систематичність і послідовність у цій роботі, а також сприяти студентській молоді в творчому розвитку, організації цікавого і змістовного, корисного для власного саморозвитку дозвілля [2].

Серед структурних підрозділів Центру ми виділяємо:

- 1) музей ВНЗ, де відбувається знайомство студента-першокурсника із вищим навчальним закладом. Зали музею, крім проведення традиційних екскурсій як для студентів, так і для широкого молодіжного загалу, можуть стати також навчальними лабораторіями при проведенні студентських семінарських і практичних занять із ряду гуманітарних дисциплін. Крім того, своєю активною просвітницькою діяльністю музей може сприяти активному включенню ВНЗ у соціально-педагогічне середовище міста, проведенню профорієнтаційної роботи серед учнів шкіл міста та області.
- 2) Соціологічну службу Центру – цей структурний підрозділ, що може створюватися на базі кафедр соціології у ВНЗ, очолює роботу по організації різноманітних соціологічних опитувань серед молоді, аналізу певних виробничих навчальних чи виховних ситуацій, вивчення громадської думки студентів.
- 3) Психологічну службу Центру – створюється на базі кафедр психології ВНЗ.
- 4) Юридичну службу Центру – створюється на базі кафедр юридичних дисциплін (у ВНЗ із юридичними факультетами) та студентських юридичних служб, юридичних клінік із метою проведення заходів, спрямованих на ознайомлення студентів з їх юридичними правами й обов'язками, надання їм юридичних консультацій тощо.
- 5) Клуб-Студію творчого розвитку студентів – здійснює керівництво і координацію діяльності всіх творчих гуртків і студій ВНЗ.
- 6) Студентський клуб – займається питаннями організації дозвілля студентів (КВК, дискотеки, прогулянки та екскурсії вихідного дня, студентські бали, літературно-мистецькі вечори, концерти та ін.).
- 7) Спортивний клуб, до складу якого входять спортивні секції університету, займається організацією спортивно-оздоровчої роботи у позааудиторний час.
- 8) Кураторську раду – координує і узгоджує роботу кураторів.
- 9) Бібліотеку – займається питаннями організації тематичних, літературних, художніх виставок, зустрічей із видатними особистостями і т.д.

Отже, для забезпечення позитивної результативності виховання в сучасних умовах виховна робота в освітніх закладах усіх ланок системи освіти має здійснюватись з урахуванням гармонійного поєднання основних методологічних засад виховання – гуманізації, духовної і національної; плануватися і проводитися з урахування, в першу чергу, принципів системності, систематичності й послідовності, реалізацію яких, зокрема, у ВНЗ може забезпечити функціонування Центру культурології, виховання, творчого розвитку і організації дозвілля студентів.

Список використаних джерел:

1. Закон України "Про вищу освіту" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : vnz.org.ua/zakonodavstvo/
2. Карпова І. Г. Педагогічні інновації у виховній діяльності вищого навчального закладу // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 11. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Вип. 18. – 2014. – С. 26-33.
3. Ковальський Г. Соціальні проблеми молоді в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/Monitor/april08/27.htm>